

Чорна Лариса<https://orcid.org/0009-0002-8025-6681>

Кандидат філософських наук, доцент кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (Чернігів, Україна) E-mail: l.chorna1605@gmail.com

Сидоренко Дмитро<https://orcid.org/0009-0000-8068-0189>

Аспірант кафедри права, філософії та політології, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (Чернігів, Україна) E-mail: 1dimassidorenko1@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ В ДОСЛІДЖЕННІ ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКИХ ІДЕЙ І. БИЧКА

Актуальність теми зумовлена тим, що в сучасній історії філософської думки України науковці-філософи послуговуються різними методологічними підходами, які на нашу думку, мають значний вплив на методику викладання історії філософії для молодих людей, здобувачів вищої освіти в Україні. Історія філософської думки в Україні за нашим переконанням, отримала свій потужний імпульс починаючи з 2014 року. Тоді російські імперіалісти вирішили підпорядкувати собі українців, ліквідувати державу Україна її історію, культуру, філософію. Але український народ, який був незалежним з 1991 року, став на захист своєї свободи, території, мови, культури. Російські імперіалісти для досягнення своїх загарбницьких цілей у лютому 2022 року розпочали повномасштабну війну спрямовану на знищення українського народу і держави Україна.

Саме у зв'язку з цим історико-філософська проблематика суттєво актуалізувалася у всіх навчальних закладах України, а особливо у тих які надають українській молоді вищу освіту. Тому українські науковці-філософи, за останні десять років у своїх дослідженнях почали активно аналізувати різні методологічні підходи які мають за мету донесення до студентів значущість і цінність філософської думки в історії України. Це спонукало нас до копійкового науково-освітнього аналізу праць українських філософів, котрі висвітлювали історію філософської думки в Україні в різні часи її становлення і розвитку та дотримувалися певних методологічних підходів та орієнтирів. Серед корифеїв-аналітиків історії філософської думки України нас зацікавили наукові праці професора Ігоря Валентиновича Бичка. А зокрема його методологічні підходи при дослідженні історико-філософського розвитку українського народу. Тому ми переконані, що саме висвітлення філософських ідей мислителя в цьому культурно-освітньому ракурсі, сьогодні стає все більш актуальним для української молоді.

Мета роботи – проаналізувати актуальні сьогодні методологічні підходи в дослідженні історико-філософських ідей І. Бичка. Котрі будуть спиратися на продуковані мислителем ідеї: 1) філософсько-антропологічного; 2) екзистенціального; 3) національно-культурологічного напрямків розвитку історії філософської думки в Україні. Та висвітлити погляди І. Бичка на проблематику формування національно свідомого громадянина України послуговуючись його науково-творчим історико-філософським доробком.

Методологічною основою є результат науково-філософського пошуку ключових методологічних підходів І. Бичка до проблематики історико-філософської думки України, на яких він зосереджував увагу в своїх працях. Зокрема це: українська історико-культурна традиція, цінність свободи вибору для українця, особиста відповідальність та екзистенційне напруження української людини. Саме в даному річизні розвивається історико-філософська думка І. Бичка і є ключовою ціллю осягнення ним та його учнями й послідовниками як загальносвітової так і української історико-культурної традиції.

Наукова новизна нашого дослідження полягає в тому, що з'ясовано практичну значимість і доцільність застосування методологічних підходів І. В. Бичка під час висвітлення історії філософської думки в Україні. Адже його увага зосереджувалася саме на плеканні високої культури філософського мислення українців, значущості їх філософсько-антропологічного та екзистенційного заглиблення в своє національне коріння та історію. Орієнтацію на гуманістичні цінності, свободу вибору життєвого шляху розвитку, особистісну відповідальність людини. І саме ці філософські ідеї І. Бичка сьогодні, в час війни з

російськими імперіями, мають ідейно-практичну здатність захистити українців від втрати національної ідентичності та закладають основи для молоді в процесі формування національно самосвідомого громадянина України.

Висновки. Проведена нами розвідка яка спрямована на висвітлення актуальних сьогоденню ідей та методологічних підходів при дослідженні історико-філософських ідей І.Бичка. Засвідчує, що історія філософської думки України була і залишається міцним фундаментом української національної ідентичності. Тому спираючись на філософсько-антропологічні ідеї наших вітчизняних мислителів, серед яких чільне місце займає професор Ігор Валентинович Бичко. Молодь України загалом та здобувачі вищої освіти, зокрема, будуть орієнтуватися на досягнення високої культури філософського мислення української людини сьогодення. А це в підсумку здатне посприяти в процесі формування національно самосвідомого громадянина України. При цьому, як наголошував І. Бичко, українці в своїй історії завжди прагнули до осягнення як загальноосвітової так і української історико-культурної традиції. І все це в підсумку трималося на визначальній основі буття людини в Україні яка полягала в свободі вибору як екзистенційній орієнтації українців їх особистісній відповідальності за свої дії, свою родину і свою країну. Також мислитель додає до цього процесу гуманістичні інтенції українців, володіння ними філософією критичного мислення яка в багатьох катаклізмах історії нашого народу часто допомагала спрямувати у потрібне річище рефлексивну позицію українців, стріяла їх самовизначенню.

Тому методологічні підходи та ідеї які пропагував професор І. Бичко у своїх працях мають сприяти вільному розвитку історії філософської думки в Україні і завдяки цьому формувати національно свідомих громадян нашої держави. Поза як філософсько-антропологічні, екзистенціальні, та національно-культурологічні ідеї в розвитку історії філософської думки в Україні, вносили позитивний імпульс в соціально-політичний розвиток нашого народу.

Ключові слова: свобода вибору, філософська антропологія, методологія, методика, національна ідентичність, історія України, війна, агресія, екзистенція.

Постановка проблеми дослідження. На сьогоднішній день в Україні висвітленням проблем історії філософської думки займається багато науковців-гуманітаріїв. Тому в філософській, історичній, соціальній, політичній та науково-педагогічній літературі ми здатні відшукати велику кількість прикладів розгляду історико-філософської проблематики з позицій різних історико-філософських шкіл та об'єднань. Але в даному дослідженні нас цікавлять методологічні підходи професора Бичка І. В. під час висвітлення ним історико-філософських ідей. Адже саме його методологію ми збираємося застосувати для викладання історії філософської думки України здобувачам вищої освіти.

Доцільно наголосити, що різноманітні методологічні підходи та принципи дослідження історико-філософської проблематики, котрі допомагають сьогодні нам та нашим колегам українським науковцям в складний час війни агресивної росії, яка має намір знищити українців, аналізувати історико-філософський потенціал ідей українського філософа професора І. В. Бичка в спектрі історико-філософської проблематики ХХІ ст. та їх вплив на становлення, розвиток і захист держави Україна. Саме праці мислителя. Націлюють нас та ще багатьох українських філософів, висвітлювати їх реальний вплив на філософсько-освітній та гуманітарно-антропологічний розвиток сучасної України, зважаючи на війну і її негативні впливи на історію філософської думки.

При цьому ми повинні враховувати, що історико-філософська думка українських мислителів, була і залишається нерозривно пов'язаною з європейською та світовою історико-філософською думкою мислителів різних часів і народів. Яка в своїй історії пережила раніше велику кількість воєн. Зважаючи на це, переважна більшість українських мислителів-філософів з давнини і до сучасності. Напрацьовували раніше і втілюють в життя сьогодні актуальні для воєнного стану України, ключові методологічні підходи під час висвітлення проблематики історико-філософських ідей. Спираючись на творчий доробок І.Бичка, котрий спрямований на благо народу України.

На наше переконання, саме наукові праці професора І.Бичка, здатні сьогодні надавати можливість як викладачам так і здобувачам вищої освіти в Україні, піддавати аналізу та відображати в своїй уяві творчо-дієвий процес використання методик із застосуванням критичного мислення під час історико-філософського аналізу проблем людей в Україні. Дана історико-філософська тенденція сьогодні напряму пов'язана з різними інформаційними та масмедійними джерелами котрі мають суттєвий вплив як на людей в Україні так і в усьому світі.

Більшість українських мислителів істориків філософії, до яких входить і Бичко І.В., були свідками великих змін в житті українського суспільства і держави Україна кінця ХХ початку ХХІ ст. Тому аналізуючи процеси пов'язані з суспільно-політичними змінами українські філософи проявляли філософську аналітичну мудрість і прагнули до розбудови своєї незалежної держави і ставали фундаторами української філософської думки.

Саме тому професор Бичко І. В. ще в 1994 році одним з перших в Україні видав підручник «Філософія» для здобувачів вищої освіти. І цим розпочав впровадження як історико-філософських так і філософсько-

політичних ідей у науково-освітнє та соціально-політичне життя України. І. Бичко започаткував проведення всеукраїнських наукових конференцій з історико-філософської проблематики, на яких науковці-філософи з України та з зарубіжних європейських країн, виступали з філософсько-аналітичними доповідями, аналізуючи як суспільно-політичне так соціокультурне життя людини в Україні.

Тому сьогодні дуже необхідні науково-філософські підходи при висвітленні певних історико-філософських ідей і концепцій та специфічна методика і методологія їх презентації, аналізу і демонстрації для аудиторії. При цьому історико-філософські ідеї чи концепції повинні мати науково-теоретичну, філософську та історичну аргументацію. Адже з історії філософської думки нам відомо, що жодна з історико-філософських ідей не може і не повинна бути ідеальною. Про це влучно писав І. Бичко [2].

Саме через це, на нашу думку, науковці-філософи сьогодні констатують факт плюралізму історико-філософських ідей української філософської думки, які розповсюджуються завдяки медійним ресурсам.

Враховуючи плюралізм історико-філософських ідей, сьогодні важко надати вичерпне визначення сутності української філософської думки. Зважаючи на це, ми в нашому дослідженні коротко піддамо аналізу методологічні підходи професора І. В. Бичка та його колег українських філософів стосовно ролі історико-філософських ідей в історії філософської думки України та їх впливу на життя української людини. А також розкриємо значення методологічних підходів під час дослідження історико-філософських ідей та методик їх викладання здобувачам вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Провідні українські науковці-філософи: В. П. Андрущенко, Н. В. Хамітов, В. Г. Кремень, О. І. Хома, Є. К. Бистрицький, Т. В. Лютий, Г. І. Шалашенко, А. С. Конверський відзначають, що у викладанні історії української філософської думки в навчальних закладах вищого типу сучасної України створилась ситуація історичної пам'яті щодо проблем філософської думки слов'янського простору. І вона в деякій мірі пов'язана з російською війною проти держави Україна і її громадян [4].

Таким чином, ми можемо стверджувати, що сьогодні у науковців-філософів, дослідників історико-філософської думки України, існує як велика кількість філософських ідей так і багато проблемних запитань. І стосуються вони методологічних підходів які спрямовані на дослідження і викладання історико-філософських ідей в вищих навчальних закладах сучасної України та методики її викладання здобувачам вищої освіти.

Українські науковці-філософи, викладачі історичних, педагогічних та соціально-політичних дисциплін вищих навчальних закладів: В. П. Андрущенко, Н. В. Хамітов, В. Г. Кремень, О. І. Хома, Є. К. Бистрицький, Т. В. Лютий, Г. І. Шалашенко, вважають, що в XXI ст. потрібно використовувати різноманітні методологічні підходи та методики під час викладання історико-філософської думки України, здобувачам вищої освіти [5].

При цьому доцільно творчо поєднувати історико-філософське пізнання з історією розвитку суспільства, його культури та різноманітних історичних катаклізмів і негараздів які випали на долю нашого народу. Саме цей аспект зумовлює використання викладачами різноманітних методологічних підходів та методик. Таким чином викладачі-філософи зможуть вирішити велику кількість навчально-освітніх проблем, що виникають перед здобувачами вищої освіти під час їх занять з історії філософської думки України. Поза як історико-філософська проблематика є однією з ключових в процесі освіти і вихованні молодих людей та спрямована на національно-патріотичне виховання молодих людей в Україні сьогодні.

Тому сьогодні історико-філософські ідеї українських мислителів початку XXI ст., повинні стати специфічним дороговказом розвитку знань котрі здатні забезпечити методологічне, методичне, світоглядне та прагматичне функціонування і розвиток історії філософської думки України, орієнтуючись на національно-культурні традиції нашого народу. Через це історико-філософська думка українських мислителів кінця XX початку XXI ст., як відмічав І. В. Бичко і являє собою науково обґрунтовану парадигму з відповідним науково-методичним підґрунтям [3].

В підсумку аналіз останніх досліджень стосовно застосування різного роду методик і методологічних підходів під час викладання історії філософської думки України загалом та її зв'язків з ідеями українських філософів, зокрема на наше переконання, доцільно проводити через висвітлення актуальності методик і методологій які застосовували в своїх працях українські науковці-філософи, чільне місце серед яких, на нашу думку належить професору І. В. Бичку.

Мета роботи – проаналізувати актуальні сьогоднішні методологічні підходи в дослідженні історико-філософських ідей І. Бичка. Котрі будуть спиратися на продукуювані мислителем ідеї: 1) філософсько-антропологічного; 2) екзистенціального; 3) національно-культурологічного напрямків розвитку історії філософської думки в Україні. Та висвітлити погляди І. Бичка на проблематику формування національно свідомого громадянина України послуговуючись його науково-творчим історико-філософським доробком.

Наукова новизна нашого дослідження полягає в тому, що з'ясовано практичну значимість і доцільність застосування методологічних підходів І. В. Бичка під час висвітлення історії філософської думки в Україні. Адже його увага зосереджувалась саме на плеканні високої культури філософського мислення українців, значущості їх філософсько-антропологічного та екзистенційного заглиблення в своє національне коріння та історію. Орієнтацію на гуманістичні цінності, свободу вибору життєвого шляху розвитку, особистісну відповідальність людини. І саме ці філософські ідеї І. Бичка сьогодні, в час війни з російськими загарбниками, мають ідейно-практичну здатність захистити українців від втрати національної

ідентичності та закладають українські патріотичні підвалини для молоді в процесі формування національно самосвідомого громадянина України.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Науковці-філософи, дослідники історії філософської думки України розуміють, що в процесі історико-філософського розвитку українського суспільства, ідеї мислителів-філософів відповідали позитивному розвитку людини і громадянина. Тому переважна більшість ідей знаходила своє відображення спочатку в працях мислителів, а потім в практичному державному житті українців. Вся ідейна палітра історії української філософської думки розкрита в творчості українських мислителів: В. П. Андрущенко, Н. В. Хамітова, В. Г. Кременя, О. І. Хоми, Є. К. Бистрицького, Т. В. Лютого, Г. І. Шалашенка, В. Г. Табачковського, О. О. Рафальського, Я. С. Каракури, У. М. Мараєвої, В. І. Шинкарука, І. В. Бичка, А. К. Бичко, Є. І. Андроса, В. І. Шевченка та багатьох інших [6].

Вони переконливо доводять, що філософські думки та ідеї українських мислителів кінця ХХ початку ХХІ ст. загалом та І. В. Бичка зокрема, впливали раніше і продовжують впливати сьогодні на культурно-освітній розвиток України. Також вони мають суттєвий вплив на національно-патріотичне виховання молоді під час навчально-виховного процесу, як в теоретичному так і в практичному плані моделюючи історичні аспекти філософії життя українців сьогодні в наш буремний час. Тому професор І. В. Бичко так багато писав аналітичних праць з проблем історико-філософського розвитку держави Україна [4].

Можливо саме через це український філософ Є. І. Андрос, суттєву роль в історико-філософському процесі кінця ХХ початку ХХІ ст. відводить, на ряду з іншими мислителями і І. В. Бичку [1].

Тому методологічні підходи при дослідженні історико-філософської проблематики професором І. В. Бичком, завжди передбачали опертя на історико-культурну спадщину українського народу.

У зв'язку з цим, коли при вивченні історії філософської думки України ми застосуємо історико-культурологічний підхід до філософської думки продукованої нашими мислителями, то перед нами відкриються нові горизонти її розвитку.

Можливо через це, на нашу думку, методологічні підходи І. В. Бичка при дослідженні історико-філософських проблем, в основі базуються на принципах історизму та культурно-філософського розвитку українського суспільства з глибокої давнини до сучасності. Саме в такому ідейно-теоретичному наповненні написані наукові розвідки І. В. Бичка [5].

Висновки. Використовуючи різні методологічні підходи до відображення історико-філософських ідей які в своїх працях презентував професор І. В. Бичко. Ми прийшли до висновку що сьогодні в Україні історія філософської думки має в своєму доробку достатню кількість ідей та концепцій стосовно історико-філософського аналізу дійсності.

Тому проведена нами розвідка яка спрямована на висвітлення актуальних сьогоднішніх ідей та методологічних підходів при дослідженні історико-філософських ідей І. В. Бичка. Засвідчує, що історія філософської думки України була і залишається міцним фундаментом української національної ідентичності. Тому спираючись на філософсько-антропологічні ідеї наших вітчизняних мислителів, серед яких чільне місце займає професор Ігор Валентинович Бичко. Молодь України загалом та здобувачі вищої освіти, зокрема, будуть орієнтуватися на досягнення високої культури філософського мислення української людини сьогоднішнього дня. А це в підсумку здатне посприяти в процесі формування національно самосвідомого громадянина України. При цьому, як наголошував І. В. Бичко, українці в своїй історії завжди прагнули до досягнення як загальносвітової так і української історико-культурної традиції. І все це в підсумку трималося на визначальній основі буття людини в Україні яка полягала в свободі вибору як екзистенційній орієнтації українців їх особистісній відповідальності за свої дії, свою родину і свою країну. Також мислитель додає до цього процесу гуманістичні інтенції українців, володіння ними філософією критичного мислення яка в багатьох катаклізмах історії нашого народу часто допомагала спрямувати у потрібне рідше рефлексивну позицію українців, сприяла їх самовизначенню.

Тому методологічні підходи та ідеї які пропагував професор І. В. Бичко у своїх працях мають сприяти вільному розвитку історії філософської думки в Україні і завдяки цьому формувати національно свідомих громадян нашої держави. Поза як філософсько-антропологічні, екзистенціальні, та національно-культурологічні ідеї в розвитку історії філософської думки в Україні, вносили позитивний імпульс в соціально-політичний розвиток нашого народу.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у тому, що філософські ідеї та методологічні підходи на яких в своїх наукових працях акцентував увагу український історик філософії та філософ-екзистенціаліст І. В. Бичко, у зв'язку з їх багатогранністю та багатовіковою актуальністю потребують детального аналізу багатьма поколіннями українських мислителів-філософів. Адже історико-філософські ідеї професора І. В. Бичка, за нашим переконанням, пов'язані з історико-філософським буттям людини в Україні середини ХХ, першої чверті ХХІ ст. Позитивним в цьому плані є те, що історико-філософські ідеї професора І. В. Бичка, як демонструє наша робота, випередили час і продовжують залишатися актуальними. Тому творчий спадок І. В. Бичка буде актуальним ще багато років.

References

1. Андрос Є. Творчість Ігоря Бичка у філософському та антропокультурному процесах України. *Психологія і суспільство*. 2011. № 4. С. 6–10.

- Andros, E. (2011) Tvorchist Ihoria Bychka u filosofskomu ta antropokulturnomu protsesakh Ukrainy [Creativity of Ihor Bychko in the philosophical and anthropocultural processes of Ukraine]. *Psykhohohiia i suspilstvo – Psychology and society*, No. 4. 6–10. [in Ukrainian].
2. Бичко А. К., Бичко І. В. Феномен української інтелігенції: спроба екзистенціального дослідження. Дрогобич: [б. в.], 1997. 115 с.
Bychko, I. V. Bychko, A. K. (1997). Fenomen ukraïnskoi intelihentsii: sproma ekzystentsialnoho doslidzhennia [The phenomenon of Ukrainian intelligentsia: an attempt of existential research]. Drohobych, Ukraine, 115. [in Ukrainian].
 3. Бичко І. В., Ярошовець, В. І., Бугров, В. А. Історія філософії. Київ: Парапан, 2002. 774 с.
Bychko, I. V., Yaroshovets, V. I., Bugrov, V. A. (2002) Istoriia filosofii [History of Philosophy]. Kyiv, Ukraine: Parapan, 774. [in Ukrainian].
 4. Бичко І. В., Конверський А. Є. Філософська думка у Київському університеті: історія і сучасність. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Центр навчальні літератури, 2005. 332 с.
Bychko, I. V. Konversky A. E. (2005). Filosofska dumka u Kyivskomu universyteti: istoriia i suchasnist [Philosophical thought at Kyiv University: history and modernity]. Kyiv, Ukraine: Tsentr navchalnoi literatury, 332. [in Ukrainian].
 5. Хамітов Н. В., Крилова С. А., Гармаш Л. Н. Історія філософії. Проблеми людини та її меж. Вступ до філософської антропології як метаантропології. Київ: КНТ, 2016. 393 с.
Khamitov, N. V., Krylova, S. A., & Harmash, L. N. (2016). Istoriia filosofii. Problemy liudyny ta yii mezh. Vstup do filosofskoi antropologii yak metaantropologii [History of Philosophy. Problems of human and their limits. Introduction to philosophical anthropology as metaanthropology]. Kyiv, Ukraine: KNT, 393. [in Ukrainian].
 6. Рафальський О. О., Каракура Я. С., Коцур В. П., Юрій М. Ф. Антропологічний код української культури і цивілізації. Київ: ІПіЕНД ім.І.Ф.Кураса НАН України. Книга 1., 2020. 432с.
Rafalskyi, O. O., Karakura, Y. S., Kotsur, V. P., & Yurii, M. F. (2020). Antropologichnyi kod ukraïnskoi kultury i tsyvilizatsii [Anthropological code of Ukrainian culture and civilization]. Book 1. Kyiv, Ukraine: I. F. Kuras Institute of Political and Ethnic Studies of NAS of Ukraine. 432. [in Ukrainian].

Chorna Larisa

<https://orcid.org/0009-0002-8025-6681>

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor of the Department of Pedagogy and Methods of Teaching History and Social Sciences, T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium» (Chernihiv, Ukraine) E-mail: l.chorna1605@gmail.com

Sydorenko Dmytro

<https://orcid.org/0009-0000-8068-0189>

Postgraduate student of the Department of Law, Philosophy and Political Science, T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium» (Chernihiv, Ukraine) E-mail: 1dimassidorenko1@gmail.com

METHODOLOGICAL APPROACHES IN THE STUDY OF HISTORICAL AND PHILOSOPHICAL IDEAS OF I. BYCHKO

The relevance of the topic is lies in the fact that in the modern history of philosophical thought in Ukraine, philosophers use various methodological approaches, which, in our opinion, have a significant impact on the methodology of teaching the history of philosophy to young people, applicants for higher education in Ukraine. The history of philosophical thought in Ukraine, in our opinion, received its powerful impetus starting from 2014. Then the Russian imperialists decided to subjugate the Ukrainians, to eliminate the state of Ukraine, its history, culture, and philosophy. But the Ukrainian people, who have been independent since 1991, stood up for their freedom, territory, language, and culture. In order to achieve their aggressive goals, the Russian imperialists launched a full-scale war in February 2022 aimed at destroying the Ukrainian people and the state of Ukraine.

It is in this connection that the historical and philosophical issues have become significantly relevant in all educational institutions of Ukraine, and especially in those that provide higher education to Ukrainian youth. Therefore, over the past ten years, Ukrainian scientists-philosophers have begun to actively analyze various methodological approaches in their research aimed at conveying to students the significance and value of philosophical thought in the history of Ukraine. This prompted us to a painstaking scientific and educational analysis of the works of Ukrainian philosophers who covered the history of philosophical thought in Ukraine at different times of its

formation and development and adhered to certain methodological approaches and guidelines. Among the luminaries-analysts of the history of philosophical thought in Ukraine, we were interested in the scientific works of Professor Igor Valentynovich Bychko. And in particular, his methodological approaches in the study of the historical and philosophical development of the Ukrainian people. Therefore, we are convinced that it is precisely the coverage of the thinker's philosophical ideas in this cultural and educational perspective that is becoming increasingly relevant for Ukrainian youth today.

The purpose of the work is to analyze the methodological approaches relevant to the present in the study of the historical and philosophical ideas of I. Bychko. Which will be based on the ideas produced by the thinker: 1) philosophical and anthropological; 2) existential; 3) national and cultural directions of development of the history of philosophical thought in Ukraine. And to highlight the views of I. Bychko on the problems of forming a nationally conscious citizen of Ukraine using his scientific and creative historical and philosophical works.

The methodological basis is the result of the scientific and philosophical search for key methodological approaches of I. Bychko to the problems of historical and philosophical thought of Ukraine, on which he focused his attention in his works. In particular, these are: the Ukrainian historical and cultural tradition, the value of freedom of choice for a Ukrainian, personal responsibility and existential tension of a Ukrainian person. It is in this context that the historical and philosophical thought of I. Bychko develops and is the key goal of comprehension by him and his students and followers of both the global and Ukrainian historical and cultural tradition.

The scientific novelty of our study lies in the fact that the practical significance and expediency of applying the methodological approaches of I.V. Bychko when covering the history of philosophical thought in Ukraine have been clarified. After all, his attention was focused precisely on cultivating a high culture of philosophical thinking of Ukrainians, the significance of their philosophical-anthropological and existential immersion in their national roots and history. Orientation to humanistic values, freedom to choose a life path of development, personal responsibility of a person. And it is these philosophical ideas of I. Bychko today, during the war with the Russian empires, have the ideological and practical ability to protect Ukrainians from the loss of national identity and lay the foundations for young people in the process of forming a nationally self-conscious citizen of Ukraine.

Conclusions. We conducted an investigation aimed at highlighting the ideas and methodological approaches relevant to the present day in the study of the historical and philosophical ideas of I. Bychko. It shows that the history of philosophical thought in Ukraine was and remains a solid foundation of Ukrainian national identity. Therefore, relying on the philosophical and anthropological ideas of our domestic thinkers, among whom Professor Ihor Valentynovych Bychko occupies a prominent place. The youth of Ukraine in general and higher education students in particular will be oriented towards achieving a high culture of philosophical thinking of the Ukrainian person of today. And this, in the end, can contribute to the process of forming a nationally self-conscious citizen of Ukraine. At the same time, as I. Bychko emphasized, Ukrainians in their history have always strived to comprehend both the global and Ukrainian historical and cultural traditions. And all this ultimately rested on the defining basis of human existence in Ukraine, which consisted in freedom of choice as the existential orientation of Ukrainians, their personal responsibility for their actions, their family and their country. The thinker also adds to this process the humanistic intentions of Ukrainians, their possession of the philosophy of critical thinking, which in many cataclysms of the history of our people often helped to direct the reflective position of Ukrainians in the right direction, contributed to their self-determination.

Therefore, the methodological approaches and ideas that Professor I. Bychko promoted in his works should contribute to the free development of the history of philosophical thought in Ukraine and, thanks to this, form nationally conscious citizens of our state. In addition, philosophical-anthropological, existential, and national-culturological ideas in the development of the history of philosophical thought in Ukraine brought a positive impetus to the socio-political development of our people.

Key words: freedom of choice, philosophical anthropology, methodology, technique, national identity, history of Ukraine, war, aggression, existence.

Стаття надійшла до редакції 09.12.2025 р.

Рецензент: доктор філософських наук, професор **Анатолій Кислий**